Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

22 februarie 2022 *

„Trimitere preliminară – Stat de drept – Independența justiției – Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE – Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Supremația dreptului Uniunii – Lipsa abilitării unei instanțe naționale de a examina conformitatea cu dreptul Uniunii a unei legislații naționale considerate conformă cu constituția de către curtea constituțională a statului membru în cauză – Cercetări disciplinare”

În cauza C-430/21,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Curtea de Apel Craiova (România), prin decizia din 7 iulie 2021, primită de Curte la 14 iulie 2021, în procedura inițiată de

RS

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul L. Bay Larsen (raportor), vicepreședinte, domnii A. Arabadjiev, C. Lycourgos, E. Regan și S. Rodin, doamna I. Ziemele și domnul J. Passer, președinți de cameră, domnii F. Biltgen, P. G. Xuereb și N. Piçarra, doamna L. S. Rossi, domnii N. Wahl și D. Gratsias și doamna M. L. Arastey Sahún, judecători,

avocat general: domnul A. M. Collins,

grefier: domnul C. Di Bella, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 23 noiembrie 2021,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru guvernul român, de E. Gane, L. Lițu și L.-E. Bațagoi, în calitate de agenți, asistate de M. Manolache;

– pentru guvernul belgian, de L. Van den Broeck, M. Jacobs și C. Pochet, în calitate de agenți;

– pentru guvernul neerlandez, de M. K. Bulterman și J. Langer, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de P. J. O. Van Nuffel, I. Rogalski și K. Herrmann, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: româna.

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 20 ianuarie 2022,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 2 și a articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, precum și a articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei contestații introduse de RS cu privire la durata de soluționare a unei urmăriri penale începute ca urmare a unei plângeri depuse de soția sa.

Cadrul juridic

Constituția României

3 Articolul 148 alineatele (2) și (4) din Constituția României prevede:

„(2) Ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte reglementări comunitare cu caracter obligatoriu au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.

[…]

(4) Parlamentul, Președintele României, Guvernul și autoritatea judecătorească garantează aducerea la îndeplinire a obligațiilor rezultate din actul aderării și din prevederile alineatului (2).”

Codul de procedură penală

4 Articolul 488^1 din Codul de procedură penală prevede că, pentru cauzele aflate în cursul urmăririi penale, poate fi formulată o contestație prin care să se solicite accelerarea unei proceduri penale după cel puțin un an de la începerea urmăririi penale.

5 În temeiul articolului 488^5 din acest cod, judecătorul de drepturi și libertăți sau instanța competentă trebuie să aprecieze caracterul rezonabil al duratei urmăririi penale luând în considerare o serie de elemente prevăzute de această dispoziție.

6 Articolul 488^6 alineatul (1) din codul menționat prevede că, atunci când apreciază contestația ca fiind întemeiată, judecătorul de drepturi și libertăți stabilește termenul în care procurorul sesizat trebuie să rezolve cauza.

Legea nr. 303/2004

7 Articolul 99 litera ș) din Legea nr. 303 din 28 iunie 2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 826 din 13 septembrie 2005), în versiunea aplicabilă cauzei principale (denumită în continuare „Legea nr. 303/2004”), prevede printre altele că nerespectarea deciziilor Curții Constituționale (România) constituie abatere disciplinară.

Cauza principală și întrebările preliminare

8 RS a făcut obiectul unei proceduri penale la finalul căreia a fost condamnat.

9 La 1 aprilie 2020, soția lui RS a depus o plângere penală prin care a denunțat, printre altele, o pretinsă săvârșire de către un procuror, precum și de către doi judecători a unor infracțiuni de represiune nedreaptă și de abuz în serviciu în cadrul acelei proceduri penale.

10 Având în vedere că această plângere vizează, printre alții, și magistrați, examinarea sa intră în competența Secției pentru Investigarea Infracțiunilor din Justiție (denumită în continuare „SIIJ”), înființată în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (România). Prin ordonanța din 14 aprilie 2020, procurorul SIIJ a dispus începerea urmăririi penale împotriva magistraților vizați de plângerea menționată sub aspectul săvârșirii infracțiunilor de represiune nedreaptă și de abuz în serviciu.

11 La 10 iunie 2021, RS a sesizat instanța de trimitere cu o contestație, prevăzută la articolul 488^1 și următoarele din Codul de procedură penală, având ca obiect contestarea caracterului excesiv al duratei urmăririi penale începute pe baza plângerii menționate și obținerea stabilirii, de către această instanță, a unui termen în care procurorul sesizat cu aceeași plângere să trebuiască să se pronunțe.

12 Această instanță apreciază că, pentru a se pronunța cu privire la contestația respectivă, trebuie să examineze legislația națională prin care a fost înființată SIIJ.

13 Or, instanța menționată arată că Curtea s-a pronunțat deja cu privire la chestiuni referitoare la această legislație națională în Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul judecătorilor din România” și alții (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393).

14 Instanța de trimitere subliniază că din acea hotărâre reiese printre altele că dreptul Uniunii, în special articolul 2 și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care prevede înființarea în cadrul Ministerului Public a unei secții specializate care are competența exclusivă de a ancheta infracțiunile săvârșite de judecători și de procurori fără ca înființarea unei astfel de secții să fie justificată de imperative obiective și verificabile legate de buna administrare a justiției și să fie însoțită de garanții specifice. Aceste garanții trebuie să permită, pe de o parte, să se înlăture orice risc ca această secție să fie folosită ca instrument de control politic al activității respectivilor judecători și procurori susceptibil să aducă atingere independenței acestora și, pe de altă parte, să se asigure că respectiva competență poate fi exercitată în privința acestora din urmă cu respectarea deplină a cerințelor care decurg din articolele 47 și 48 din cartă.

15 Instanța de trimitere arată în plus că, la punctul 7 din dispozitivul hotărârii menționate, Curtea a declarat că principiul supremației dreptului Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări de rang constituțional a unui stat membru, astfel cum este interpretată de curtea constituțională a acestuia, potrivit căreia o instanță inferioară nu este autorizată să lase neaplicată din oficiu o dispoziție națională care intră în domeniul de aplicare al Deciziei 2006/928/CE a Comisiei din 13 decembrie 2006 de stabilire a unui mecanism de cooperare și de verificare a progresului realizat de România în vederea atingerii anumitor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției (JO 2006, L 354, p. 56, Ediție specială, 11/vol. 51, p. 55) și pe care o consideră, în lumina unei hotărâri a Curții, ca fiind contrară acestei decizii sau articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE.

16 Instanța de trimitere se referă, în sens mai larg, la jurisprudența constantă a Curții potrivit căreia orice instanță națională are obligația de a lăsa neaplicată, în litigiul cu care este sesizată, orice dispoziție națională contrară unei dispoziții de drept al Uniunii care are efect direct, precum și la caracterul obligatoriu al hotărârilor pronunțate de Curte cu titlu preliminar.

17 În această privință, instanța de trimitere precizează că articolul 148 alineatele (2) și (4) din Constituția României prevede prioritatea normelor de drept al Uniunii.

18 Această instanță arată însă că, prin Decizia nr. 390 din 8 iunie 2021, Curtea Constituțională a respins ca neîntemeiată o excepție de neconstituționalitate invocată în privința mai multor dispoziții ale legislației care reglementează SIIJ.

19 În acea decizie, Curtea Constituțională a precizat, printre altele, mai întâi că, în măsura în care prioritatea recunoscută dreptului Uniunii este limitată, în ordinea juridică română, de cerința respectării identității constituționale naționale, îi revenea sarcina de a asigura supremația Constituției României pe teritoriul României. În consecință, Curtea Constituțională consideră că, deși o instanță de drept comun are abilitarea să analizeze conformitatea cu dreptul Uniunii a unei dispoziții a legislației naționale, o astfel de instanță nu are abilitarea să examineze conformitatea cu dreptul Uniunii a unei dispoziții naționale a cărei conformitate cu articolul 148 din Constituția României a fost constatată de Curtea Constituțională.

20 În plus, potrivit Curții Constituționale, punctul 7 din dispozitivul Hotărârii din 18 mai 2021, Asociația „Forumul judecătorilor din România” și alții (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393), nu are temei în Constituția României. Astfel, în timp ce articolul 148 din aceasta din urmă consacră prioritatea dreptului Uniunii față de dispozițiile contrare ale legislației naționale, rapoartele întocmite în temeiul Deciziei 2006/928, prin conținutul și prin efectele lor, nu ar constitui norme de drept al Uniunii pe care instanța națională să trebuiască să le aplice cu prioritate, înlăturând norma națională contrară.

21 În sfârșit, Curtea Constituțională a precizat în aceeași Decizie nr. 390 din 8 iunie 2021 că, dacă unele instanțe judecătorești ar lăsa neaplicate, din oficiu, dispoziții naționale pe care le consideră contrare dreptului Uniunii, în vreme ce altele ar aplica aceleași dispoziții considerându-le conforme cu acest drept, s-ar aduce o atingere gravă securității juridice, ceea ce ar determina încălcarea principiului statului de drept.

22 În acest context, instanța de trimitere consideră că trebuie să stabilească dacă îi revine sarcina de a se conforma jurisprudenței Curții Constituționale, astfel cum prevede dreptul român, sau celei a Curții, pentru a decide dacă are abilitarea să examineze conformitatea cu dreptul Uniunii a legislației prin care a fost înființată SIIJ.

23 În plus, instanța de trimitere arată că, în ipoteza în care ar decide să se conformeze jurisprudenței Curții, efectuând o apreciere asupra compatibilității cu dreptul Uniunii a acestei legislații, judecătorii în cauză s-ar expune unei proceduri disciplinare și unei eventuale suspendări din funcție, întrucât nerespectarea unei decizii a Curții Constituționale constituie, potrivit dreptului român, abatere disciplinară. Instanța de trimitere exprimă îndoieli cu privire la compatibilitatea cu dreptul Uniunii, în special cu principiul independenței judecătorilor, a unei legislații naționale care permite să se pronunțe sancțiuni disciplinare împotriva unui judecător care, în temeiul principiului supremației dreptului Uniunii, a examinat conformitatea cu acest drept a unei dispoziții naționale cu încălcarea unei decizii a curții constituționale a statului membru în cauză.

24 Pe de altă parte, din informațiile apărute în presă și din datele disponibile la Curtea de Apel Pitești (România) ar reieși că o procedură disciplinară a fost deja inițiată împotriva unui judecător care a considerat, în cadrul unei proceduri comparabile cu cea în discuție în litigiul principal, că legislația română prin care a fost înființată SIIJ este contrară dreptului Uniunii. Or, potrivit instanței de trimitere, compatibilitatea unei astfel de proceduri disciplinare cu dreptul Uniunii este îndoielnică.

25 În aceste condiții, Curtea de Apel Craiova (România) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Principiul independenței judecătorilor, consacrat de articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, cu referire la articolul 2 TUE și la articolul 47 din [cartă], se opune unei dispoziții naționale precum aceea a articolului 148 alineatul (2) din Constituția României, astfel cum a fost interpretată de Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 390 [din 8 iunie 2021], conform căreia instanțele naționale nu au abilitarea de a analiza conformitatea unei dispoziții naționale, constatată ca fiind constituțională printr-o decizie a Curții Constituționale, cu dispozițiile de drept ale Uniunii Europene?

2) Principiul independenței judecătorilor, consacrat de articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, cu referire la articolul 2 TUE și la articolul 47 din [cartă], se opune unei dispoziții naționale precum aceea a articolului 99 litera ș) din [Legea nr. 303/2004], care permite inițierea unei proceduri disciplinare și sancționarea disciplinară a judecătorului pentru nerespectarea unei decizii a Curții Constituționale, în condițiile în care judecătorul este chemat să stabilească prioritatea de aplicare a dreptului Uniunii Europene, în raport de considerentele unei decizii a Curții Constituționale, dispoziție națională ce îi înlătură judecătorului posibilitatea de a aplica hotărârea [Curții] pe care o consideră prioritară?

3) Principiul independenței judecătorilor, consacrat de articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, cu referire la articolul 2 TUE și la articolul 47 din [cartă], se opune unor practici judiciare naționale care interzic judecătorului, cu consecința antrenării răspunderii disciplinare, să facă aplicarea jurisprudenței Curții […] în proceduri penale precum contestația privind durata rezonabilă a procesului penal, reglementată de articolul 488[1] din [Codul de procedură penală]?”

Cu privire la procedura în fața Curții

26 Instanța de trimitere a solicitat Curții ca prezenta trimitere preliminară să fie judecată potrivit procedurii preliminare de urgență sau, în subsidiar, potrivit procedurii accelerate, prevăzute la articolul 23a din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene.

27 În susținerea acestei cereri, instanța de trimitere a arătat că cauza aflată la originea prezentei trimiteri preliminare are legătură cu o afectare gravă a independenței instanțelor române și că incertitudinile legate de legislația națională în discuție în litigiul principal sunt susceptibile să aibă un impact asupra funcționării sistemului de cooperare judiciară constituit de mecanismul trimiterii preliminare prevăzut la articolul 267 TFUE.

28 În ceea ce privește, în primul rând, cererea de judecare a cauzei potrivit procedurii preliminare de urgență, Camera întâi a Curții a decis, la 30 iulie 2021, la propunerea judecătorului raportor, după ascultarea avocatului general, să nu admită această cerere.

29 Referitor, în al doilea rând, la cererea de judecare a cauzei potrivit procedurii accelerate, trebuie amintit că articolul 105 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții prevede că, la cererea instanței de trimitere sau, cu titlu excepțional, din oficiu, președintele Curții poate, după ascultarea judecătorului raportor și a avocatului general, în cazul în care natura cauzei impune examinarea acesteia în termen scurt, să decidă judecarea trimiterii preliminare potrivit procedurii accelerate.

30 La 12 august 2021, președintele Curții a decis, după ascultarea judecătorului raportor și a avocatului general, să admită cererea de judecare a prezentei trimiteri preliminare potrivit procedurii accelerate.

31 Astfel, în cazul în care o cauză suscită incertitudini grave legate de aspecte fundamentale de drept constituțional național și de drept al Uniunii, poate fi necesar, având în vedere circumstanțele speciale ale unei astfel de cauze, ca aceasta să fie examinată în termen scurt, în conformitate cu articolul 105 alineatul (1) din Regulamentul de procedură (Ordonanța președintelui Curții din 19 octombrie 2018, Wightman și alții, C-621/18, nepublicată, EU:C:2018:851, punctul 10, precum și jurisprudența citată).

32 Or, ținând seama de importanța fundamentală pentru România și pentru ordinea juridică a Uniunii a aspectelor referitoare la raporturile dintre instanțele de drept comun și Curtea Constituțională a acestui stat membru, precum și la principiul independenței judecătorilor și la supremația dreptului Uniunii pe care le ridică prezenta cauză, un răspuns al Curții care intervine în termen scurt este de natură să înlăture incertitudinile grave cu care se confruntă instanța de trimitere, ceea ce justifică examinarea acestei cauze în condițiile definite la articolul 105 alineatul (1) din Regulamentul de procedură.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

33 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 2 TUE și cu articolul 47 din cartă trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări sau unei practici naționale în virtutea căreia instanțele de drept comun ale unui stat membru nu au abilitarea să examineze compatibilitatea cu dreptul Uniunii a unei legislații naționale pe care curtea constituțională a acestui stat membru a constatat-o ca fiind conformă cu o dispoziție constituțională națională care impune respectarea principiului supremației dreptului Uniunii.

34 Cu titlu introductiv, în măsura în care prima întrebare privește interpretarea articolului 47 din cartă, trebuie subliniat că recunoașterea dreptului la o cale de atac efectivă, într-un anumit caz, presupune ca persoana care îl invocă să se prevaleze de drepturi sau de libertăți garantate de dreptul Uniunii [a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 octombrie 2020, État luxembourgeois (Dreptul la o cale de atac împotriva unei cereri de informații în materie fiscală), C-245/19 și C-246/19, EU:C:2020:795, punctul 55, precum și Hotărârea din 20 aprilie 2021, Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, punctul 41] sau ca această persoană să facă obiectul unei urmăriri penale care să constituie o punere în aplicare a dreptului Uniunii, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 204).

35 Or, din decizia de trimitere nu reiese nici că RS se prevalează de un drept pe care i l-ar conferi o dispoziție a dreptului Uniunii, nici că el face obiectul unei urmăriri penale care ar constitui o punere în aplicare a dreptului Uniunii.

36 În aceste condiții, articolul 47 din cartă nu este, ca atare, aplicabil în cauza principală.

37 Cu toate acestea, din moment ce articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE impune tuturor statelor membre să stabilească căile de atac necesare pentru a asigura, în domeniile reglementate de dreptul Uniunii, o protecție jurisdicțională efectivă, în sensul, printre altele, al articolului 47 din cartă, această din urmă dispoziție trebuie să fie luată în considerare în mod corespunzător în vederea interpretării articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE (Hotărârea din 20 aprilie 2021, Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, punctul 45 și jurisprudența citată).

38 În ceea ce privește raporturile dintre instanțele de drept comun și curtea constituțională a unui stat membru, care constituie obiectul primei întrebări, trebuie amintit că, deși organizarea justiției în statele membre, inclusiv instituirea, compunerea și funcționarea unei curți constituționale, intră în competența acestora din urmă, totuși, în exercitarea acestei competențe, statele membre sunt ținute să respecte obligațiile care decurg pentru ele din dreptul Uniunii, în special din articolele 2 și 19 TUE [a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 52, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 216].

39 Referitor la obligațiile care decurg din articolul 19 TUE, trebuie subliniat că această dispoziție, care concretizează valoarea statului de drept afirmată la articolul 2 TUE, încredințează instanțelor naționale și Curții sarcina de a garanta deplina aplicare a dreptului Uniunii în toate statele membre, precum și protecția jurisdicțională pe care dreptul menționat o conferă justițiabililor [Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 47, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 217].

40 Potrivit unei jurisprudențe consacrate, pentru ca această protecție să fie garantată, orice stat membru trebuie, în temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, să se asigure că autoritățile care, în calitate de „instanță” în sensul definit de dreptul Uniunii, sunt chemate să se pronunțe cu privire la chestiuni legate de aplicarea sau de interpretarea acestui drept și care fac parte astfel din sistemul său de căi de atac în domeniile reglementate de dreptul Uniunii îndeplinesc cerințele unei protecții jurisdicționale efective, printre care, în special, cea de

independență (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctele 220 și 221, precum și jurisprudența citată).

41 Cerința de independență a instanțelor, care decurge din articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, cuprinde două aspecte. Primul aspect, de ordin extern, presupune ca autoritatea respectivă să își exercite funcțiile în deplină autonomie, fără a fi supusă niciunei legături ierarhice sau de subordonare față de nimeni și fără să primească dispoziții sau instrucțiuni, indiferent de originea lor, fiind astfel protejată de intervenții sau de presiuni exterioare susceptibile să aducă atingere independenței de judecată a membrilor săi și să le influențeze deciziile. Al doilea aspect, de ordin intern, este legat de noțiunea de imparțialitate și vizează echidistanța față de părțile în litigiu și de interesele fiecăreia dintre ele din perspectiva obiectului acestuia. Acest din urmă aspect impune respectarea obiectivității și lipsa oricărui interes în soluționarea litigiului în afară de stricta aplicare a normei de drept [a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctele 72 și 73, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 224].

42 Conform principiului separației puterilor ce caracterizează funcționarea unui stat de drept, independența instanțelor trebuie în special să fie garantată față de puterile legislativă și executivă [Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. și alții (Independența Camerei disciplinare a Curții Supreme), C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:982, punctul 124, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 228].

43 Or, similar celor amintite la punctul 38 din prezenta hotărâre referitor la organizarea justiției, nici articolul 2, nici articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, nici vreo altă dispoziție a dreptului Uniunii nu impun statelor membre un model constituțional precis care să reglementeze raporturile și interacțiunea dintre diferitele puteri statale, în special în ceea ce privește definirea și delimitarea competențelor acestora. Astfel, în temeiul articolului 4 alineatul (2) TUE, Uniunea respectă identitatea națională a statelor membre, inerentă structurilor lor fundamentale politice și constituționale. Cu toate acestea, în alegerea modelelor lor constituționale, statele membre sunt ținute să se conformeze, printre altele, cerinței de independență a instanțelor, care decurge din aceste dispoziții ale dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 229, precum și jurisprudența citată).

44 În aceste condiții, articolul 2 și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, precum și Decizia 2006/928 nu se opun unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia deciziile curții constituționale sunt obligatorii pentru instanțele de drept comun, cu condiția ca dreptul național să garanteze independența respectivei curți constituționale în special față de puterile legislativă și executivă, așa cum este impusă de aceste dispoziții. În schimb, dacă dreptul național nu garantează această independență, dispozițiile menționate ale dreptului Uniunii se opun unei astfel de reglementări sau practici naționale, o asemenea curte constituțională nefiind în măsură să asigure protecția jurisdicțională efectivă impusă de articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 230).

45 Din cele ce precedă rezultă că, sub rezerva exprimată la punctul anterior, articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE nu se opune unei reglementări sau unei practici naționale care prevede că instanțele de drept comun ale unui stat membru sunt ținute, în temeiul dreptului constituțional național, să respecte o decizie a curții constituționale a acestui stat membru prin care o legislație națională este constatată ca fiind conformă cu constituția statului membru respectiv.

46 Situația nu poate fi însă aceeași atunci când aplicarea unei astfel de reglementări sau a unei astfel de practici implică excluderea oricărei competențe a acestor instanțe de drept comun de a aprecia compatibilitatea cu dreptul Uniunii a unei legislații naționale pe care curtea constituțională a acestui stat membru a considerat-o conformă cu o dispoziție constituțională națională care prevede supremația dreptului Uniunii.

47 Astfel, în jurisprudența sa constantă referitoare la Tratatul CEE, Curtea a statuat că, spre deosebire de tratatele internaționale obișnuite, tratatele comunitare au instituit o nouă ordine juridică proprie, integrată în sistemul juridic al statelor membre în momentul intrării în vigoare a tratatelor și care este obligatorie pentru instanțele lor. Statele membre și-au limitat, în favoarea acestei noi ordini juridice dotate cu instituții proprii și ale cărei subiecte sunt nu numai statele membre, ci și resortisanții lor, în domeniile definite de tratate, drepturile lor suverane (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 februarie 1963, van Gend & Loos, 26/62, EU:C:1963:1, p. 23, Hotărârea din 15 iulie 1964, Costa, 6/64, EU:C:1964:66, p. 1158 și 1159, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 245).

48 Astfel, în Hotărârea din 15 iulie 1964, Costa (6/64, EU:C:1964:66, p. 1158-1160), Curtea a constatat că instituirea prin Tratatul CEE a unei ordini juridice proprii, acceptată de statele membre pe bază de reciprocitate, are drept corolar imposibilitatea statelor menționate de a face să prevaleze, împotriva acestei ordini juridice, o măsură unilaterală ulterioară sau de a opune dreptului născut din Tratatul CEE norme de drept național, indiferent de natura acestora, altfel existând riscul ca acest drept să își piardă caracterul comunitar și ca fundamentul juridic al Comunității înseși să fie repus în discuție. În plus, Curtea a subliniat că forța executivă a dreptului comunitar nu poate varia de la un stat membru la altul în funcție de legile interne ulterioare, în caz contrar existând riscul ca realizarea scopurilor Tratatului CEE să fie pusă în pericol, și nici nu poate da naștere unei discriminări pe motiv de cetățenie sau naționalitate, interzisă de acest tratat (Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 246).

49 Aceste caracteristici esențiale ale ordinii juridice a Uniunii și importanța respectării care îi este datorată au fost de altfel confirmate de ratificarea, fără rezerve, a tratatelor de modificare a Tratatului CEE și în special a Tratatului de la Lisabona. Astfel, cu ocazia adoptării acestui tratat, Conferința reprezentanților guvernelor statelor membre a ținut să amintească în mod expres, în Declarația nr. 17 cu privire la supremație, anexată la Actul final al Conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona (JO 2012, C 326, p. 346), că, „în conformitate cu jurisprudența constantă a [Curții], tratatele și legislația adoptată de Uniune pe baza tratatelor au prioritate în raport cu dreptul statelor membre, în condițiile prevăzute de [această jurisprudență]” (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 248).

50 După intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, Curtea a confirmat în mod constant jurisprudența anterioară referitoare la principiul supremației dreptului Uniunii, principiu care impune tuturor autorităților statelor membre să dea efect deplin diferitelor norme ale Uniunii, dreptul statelor membre neputând aduce atingere efectului recunoscut acestor diferite norme pe teritoriul statelor menționate (Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 250, precum și jurisprudența citată).

51 Din această jurisprudență rezultă că, în temeiul principiului supremației dreptului Uniunii, invocarea de către un stat membru a unor dispoziții de drept național, fie ele și de natură constituțională, nu poate aduce atingere unității și eficacității dreptului Uniunii. Într-adevăr, conform unei jurisprudențe consacrate, efectele asociate principiului supremației dreptului Uniunii se impun tuturor organelor unui stat membru, fără în special ca dispozițiile interne, inclusiv de ordin constituțional, să poată împiedica acest lucru (Hotărârea din 17 decembrie 1970, Internationale Handelsgesellschaft, 11/70, EU:C:1970:114, punctul 3, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 251).

52 Astfel, având în vedere că Curtea deține o competență exclusivă pentru a furniza interpretarea definitivă a dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 septembrie 2021, Republica Moldova, C-741/19, EU:C:2021:655, punctul 45), ei îi revine, în exercitarea acestei competențe, sarcina de a preciza întinderea principiului supremației dreptului Uniunii în raport cu dispozițiile relevante ale acestui drept, astfel încât această întindere nu poate depinde nici de interpretarea unor dispoziții ale dreptului național, nici de interpretarea unor dispoziții ale dreptului Uniunii reținută de o instanță națională care nu corespunde interpretării Curții (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 254).

53 În această privință, trebuie amintit mai ales că principiul supremației dreptului Uniunii impune instanței naționale însărcinate cu aplicarea, în cadrul competenței proprii, a dispozițiilor dreptului Uniunii obligația, în cazul în care nu poate să procedeze la o interpretare a reglementării naționale care să fie conformă cu cerințele dreptului Uniunii, să asigure efectul deplin al cerințelor acestui drept în litigiul cu care este sesizată, lăsând neaplicată, dacă este necesar, din oficiu, orice reglementare sau practică națională, chiar și ulterioară, care este contrară unei dispoziții de drept al Uniunii care are efect direct, fără a trebui să solicite sau să aștepte eliminarea prealabilă a acestei reglementări sau practici naționale pe cale legislativă sau prin orice alt procedeu constituțional (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 martie 1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, punctul 24, Hotărârea din 24 iunie 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, punctele 61 și 62, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 252).

54 Astfel cum s-a amintit la punctul 39 din prezenta hotărâre, respectarea acestei obligații de a aplica integral orice dispoziție de drept al Uniunii care are efect direct trebuie considerată ca fiind indispensabilă pentru a garanta deplina aplicare a dreptului Uniunii în toate statele membre, astfel cum impune articolul 19 alineatul (1) TUE.

55 Respectarea obligației menționate este necesară și pentru a se asigura respectarea egalității statelor membre în raport cu tratatele, care exclude posibilitatea ca o măsură unilaterală, indiferent de natura acesteia, să prevaleze împotriva ordinii juridice a Uniunii (a se vedea în acest sens

Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 249), și constituie o expresie a principiului cooperării loiale enunțat la articolul 4 alineatul (3) TUE, care impune să fie lăsată neaplicată orice dispoziție eventual contrară a legislației naționale, indiferent dacă aceasta este anterioară sau ulterioară normei dreptului Uniunii care are efect direct (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 septembrie 2010, Winner Wetten, C-409/06, EU:C:2010:503, punctul 55, și Hotărârea din 21 ianuarie 2021, Whiteland Import Export, C-308/19, EU:C:2021:47, punctul 31).

56 În speță, pentru a se pronunța cu privire la cauza principală, instanța de trimitere consideră că trebuie să aprecieze compatibilitatea legislației naționale prin care a fost înființată SIIJ cu articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și cu obiectivele de referință specifice în materie de reformă a sistemului judiciar și de luptă împotriva corupției enunțate în anexa la Decizia 2006/928.

57 În aceste condiții, trebuie amintit, pe de o parte, că Curtea a avut deja ocazia să statueze că o astfel de legislație națională intră în domeniul de aplicare al Deciziei 2006/928 și că ea trebuie, în consecință, să respecte cerințele care decurg din dreptul Uniunii, în special din articolul 2 și din articolul 19 alineatul (1) TUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctele 183 și 184).

58 Pe de altă parte, atât articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, cât și obiectivele menționate la punctul 56 din prezenta hotărâre sunt formulate în termeni clari și precișiși nu sunt însoțite de nicio condiție, astfel încât ele au efect direct (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctele 249 și 250, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 253).

59 Rezultă că, în cazul imposibilității de a proceda la o interpretare conformă a dispozițiilor naționale cu dispoziția menționată sau cu obiectivele menționate, instanțele de drept comun române trebuie să înlăture, din oficiu, aceste dispoziții naționale.

60 În această privință, se impune, desigur, să se arate că, în temeiul cadrului juridic național pertinent, astfel cum este descris de instanța de trimitere, aceste instanțe de drept comun sunt, în principiu, competente să aprecieze compatibilitatea cu aceste norme de drept al Uniunii a unor dispoziții legislative românești fără a trebui să sesizeze curtea constituțională națională cu o cerere în acest scop.

61 Din decizia de trimitere reiese însă că aceste instanțe de drept comun sunt private de această competență atunci când curtea constituțională națională a statuat că dispozițiile legislative în cauză sunt conforme cu o dispoziție constituțională națională care prevede supremația dreptului Uniunii, întrucât instanțele menționate sunt obligate să se conformeze respectivei hotărâri a acestei curți constituționale.

62 În acest context, trebuie amintit că puterea de a face, chiar în momentul aplicării dreptului Uniunii, tot ceea ce este necesar pentru a înlătura o reglementare sau o practică națională care constituie eventual un obstacol în calea eficienței depline a normelor cu efect direct ale acestui drept face parte integrantă din atribuțiile de instanță a Uniunii care îi revin instanței naționale însărcinate cu aplicarea, în cadrul competenței sale, a acestor norme, așa încât exercitarea acestei

puteri constituie o garanție inerentă independenței judecătorilor care decurge din articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 257).

63 Astfel, ar fi incompatibilă cu cerințele inerente însești naturii dreptului Uniunii orice reglementare sau practică națională care ar avea ca efect diminuarea eficacității dreptului respectiv prin faptul de a refuza instanței competente să îl aplice prerogativa de a face, chiar în momentul acestei aplicări, tot ceea ce este necesar pentru a înlătura o dispoziție sau o practică națională care ar constitui eventual un obstacol în calea eficacității depline a normelor Uniunii care au efect direct (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 martie 1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, punctul 22, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 258). Aceasta ar fi situația dacă, în ipoteza unui conflict între o dispoziție de drept al Uniunii și o lege națională, soluționarea acestui conflict ar fi rezervată unei autorități, alta decât instanța chemată să asigure aplicarea dreptului Uniunii, învestită cu o putere de apreciere proprie (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 martie 1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, punctul 23, precum și Hotărârea din 22 iunie 2010, Melki și Abdeli, C-188/10 și C-189/10, EU:C:2010:363, punctul 44).

64 În plus, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, mecanismul trimiterii preliminare instituit prin articolul 267 TFUE are ca scop să asigure, în toate situațiile, dreptului Uniunii același efect în toate statele membre și să prevină astfel apariția unor divergențe în interpretarea acestui drept pe care instanțele naționale trebuie să îl aplice și urmărește să asigure această aplicare. În acest sens, articolul menționat oferă instanței naționale un mijloc de a elimina dificultățile pe care le-ar putea genera cerința de a da dreptului Uniunii efecte depline în cadrul sistemelor jurisdicționale ale statelor membre. Astfel, instanțele naționale au cea mai largă posibilitate și chiar obligația de a sesiza Curtea dacă consideră că o cauză pendinte în fața lor ridică chestiuni care implică o interpretare sau o apreciere a validității dispozițiilor dreptului Uniunii care necesită o decizie din partea lor [Hotărârea din 16 decembrie 2021, AB și alții (Revocarea unei amnistii), C-203/20, EU:C:2021:1016, punctul 49, precum și jurisprudența citată].

65 În consecință, eficacitatea cooperării dintre Curte și instanțele naționale instituite prin mecanismul trimiterii preliminare și, prin urmare, a dreptului Uniunii ar fi compromisă dacă rezultatul unei excepții de neconstituționalitate în fața curții constituționale a unui stat membru ar putea avea ca efect să descurajeze instanța națională, sesizată cu un litigiu guvernat de acest drept, să utilizeze posibilitatea sau, după caz, să își îndeplinească obligația, rezultată din articolul 267 TFUE, de a adresa Curții întrebările privind interpretarea sau validitatea unor acte ale dreptului menționat, pentru a-i permite să statueze dacă o normă națională este sau nu compatibilă cu acesta [a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 iunie 2010, Melki și Abdeli, C-188/10 și C-189/10, EU:C:2010:363, punctul 45, Hotărârea din 5 iulie 2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, punctul 25, precum și Hotărârea din 23 noiembrie 2021, IS (Nelegalitatea ordonanței de trimitere), C-564/19, EU:C:2021:949, punctul 73].

66 Or, în ipoteza în care curtea constituțională a unui stat membru a statuat că anumite dispoziții legislative sunt conforme cu o dispoziție constituțională națională care prevede supremația dreptului Uniunii, o normă sau o practică națională precum cea descrisă la punctul 61 din prezenta hotărâre ar constitui un obstacol în calea deplinei eficacități a normelor de drept al Uniunii în cauză, în măsura în care ar împiedica instanța de drept comun chemată să asigure aplicarea dreptului Uniunii să aprecieze ea însăși compatibilitatea acestor dispoziții legislative cu acest drept.

67 Aplicarea unei astfel de norme sau a unei astfel de practici naționale ar aduce de asemenea atingere eficacității cooperării dintre Curte și instanțele naționale instituite prin mecanismul trimiterii preliminare, descurajând instanța de drept comun chemată să soluționeze litigiul să sesizeze Curtea cu o cerere preliminară, iar aceasta pentru a se conforma deciziilor curții constituționale a statului membru în cauză.

68 Constatările enunțate la punctele precedente se impun cu atât mai mult într-o situație precum cea avută în vedere de instanța de trimitere, în care o decizie a curții constituționale a statului membru în cauză refuză să dea curs unei hotărâri pronunțate cu titlu preliminar de Curte, întemeindu-se printre altele pe identitatea constituțională a statului membru în cauză și pe considerația potrivit căreia Curtea și-ar fi depășit competența.

69 În această privință, este, desigur, necesar să se arate că, în temeiul articolului 4 alineatul (2) TUE, Curtea poate fi chemată să verifice dacă o obligație de drept al Uniunii nu încalcă identitatea națională a unui stat membru (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 iulie 2014, Torresi, C-58/13 și C-59/13, EU:C:2014:2088, punctul 58, și Hotărârea din 5 iunie 2018, Coman și alții, C-673/16, EU:C:2018:385, punctul 46).

70 În schimb, această dispoziție nu are nici ca obiect, nici ca efect să autorizeze o curte constituțională a unui stat membru ca, ignorând obligațiile care decurg printre altele din articolul 4 alineatele (2) și (3), precum și din articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și care îi incumbă acesteia, să înlăture aplicarea unei norme de drept al Uniunii, pentru motivul că această normă ar încălca identitatea națională a statului membru în cauză, astfel cum este definită de curtea constituțională națională.

71 Dacă o curte constituțională a unui stat membru consideră că o dispoziție de drept derivat al Uniunii, astfel cum a fost interpretată de Curte, încalcă obligația de a respecta identitatea națională a acestui stat membru, acea curte constituțională trebuie să suspende judecarea cauzei și să sesizeze Curtea cu o cerere de decizie preliminară în temeiul articolului 267 TFUE pentru aprecierea validității acestei dispoziții în lumina articolului 4 alineatul (2) TUE, Curtea fiind singura competentă să constate nevaliditatea unui act al Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 octombrie 1987, Foto-Frost, 314/85, EU:C:1987:452, punctul 20, precum și Hotărârea din 3 octombrie 2013, Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul, C-583/11 P, EU:C:2013:625, punctul 96).

72 În plus, din moment ce, astfel cum s-a amintit la punctul 52 din prezenta hotărâre, Curtea deține o competență exclusivă pentru a furniza interpretarea definitivă a dreptului Uniunii, curtea constituțională a unui stat membru nu poate, pe baza propriei interpretări a unor dispoziții de drept al Uniunii, inclusiv a articolului 267 TFUE, să statueze în mod valabil că Curtea a pronunțat o hotărâre care depășește sfera sa de competență și, prin urmare, să refuze să dea curs unei hotărâri pronunțate cu titlu preliminar de Curte.

73 În această privință, trebuie subliniat că procedura trimiterii preliminare prevăzută la articolul 267 TFUE, care constituie cheia de boltă a sistemului jurisdicțional stabilit de tratate, instituie un dialog de la instanță la instanță între Curte și instanțele statelor membre, având drept scop asigurarea unității de interpretare a dreptului Uniunii, permițând astfel asigurarea coerenței acestuia, a efectului său deplin și a autonomiei sale, precum și, în ultimă instanță, a caracterului propriu al dreptului instituit de tratate [a se vedea în acest sens Avizul 2/13 (Aderarea Uniunii la

CEDO) din 18 decembrie 2014, EU:C:2014:2454, punctul 176, precum și Hotărârea din 6 octombrie 2021, Consorzio Italian Management și Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punctul 27].

74 O hotărâre pronunțată în cadrul acestei proceduri este obligatorie pentru instanța națională în ceea ce privește interpretarea dreptului Uniunii pentru soluționarea litigiului cu care este sesizată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 februarie 1977, Benedetti, 52/76, EU:C:1977:16, punctul 26, precum și Hotărârea din 11 decembrie 2018, Weiss și alții, C-493/17, EU:C:2018:1000, punctul 19).

75 Instanța națională care a exercitat posibilitatea conferită de articolul 267 al doilea paragraf TFUE trebuie, așadar, dacă este cazul, să înlăture aprecierile unei instanțe naționale superioare dacă consideră, având în vedere interpretarea dată de Curte, că acestea nu sunt conforme cu dreptul Uniunii, lăsând, eventual, neaplicată norma națională care o obligă să se conformeze deciziilor acestei instanțe superioare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 octombrie 2010, Elchinov, C-173/09, EU:C:2010:581, punctele 30 și 31).

76 Din jurisprudența Curții rezultă că această soluție se aplică și atunci când o instanță de drept comun este ținută, în temeiul unei norme naționale de procedură, de o decizie a unei curți constituționale naționale pe care o consideră contrară dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 ianuarie 2013, Križan și alții, C-416/10, EU:C:2013:8, punctul 71).

77 În plus, din moment ce interpretarea pe care Curtea o dă unei norme de drept al Uniunii în exercitarea competenței pe care i-o conferă articolul 267 TFUE lămurește și precizează, atunci când este necesar, semnificația și domeniul de aplicare ale acestei norme așa cum trebuie sau cum ar fi trebuit să fie înțeleasă și aplicată de la momentul intrării sale în vigoare [a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 martie 1980, Denkavit italiana, 61/79, EU:C:1980:100, punctul 16, și Hotărârea din 18 noiembrie 2021, État belge (Cursuri de pregătire a piloților), C-413/20, EU:C:2021:938, punctul 53], se impune să se considere că o instanță de drept comun este ținută, în vederea asigurării deplinei eficacități a normelor de drept al Uniunii, să înlăture, într-un litigiu cu care este sesizată, aprecierile unei curți constituționale naționale care refuză să dea curs unei hotărâri pronunțate cu titlu preliminar de Curte, chiar și atunci când această hotărâre nu rezultă dintr-o cerere de decizie preliminară introdusă, în legătură cu acest litigiu, de această instanță de drept comun.

78 Având în vedere cele ce precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 2 și cu articolul 4 alineatele (2) și (3) TUE, cu articolul 267 TFUE, precum și cu principiul supremației dreptului Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări sau unei practici naționale în virtutea căreia instanțele de drept comun ale unui stat membru nu au abilitarea să examineze compatibilitatea cu dreptul Uniunii a unei legislații naționale pe care curtea constituțională a acestui stat membru a constatat-o ca fiind conformă cu o dispoziție constituțională națională care impune respectarea principiului supremației dreptului Uniunii.

Cu privire la a doua și la a treia întrebare

79 Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 2 TUE și cu articolul 47 din cartă trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări sau unei practici naționale care permite angajarea

răspunderii disciplinare a unui judecător național pentru motivul că aceasta a aplicat dreptul Uniunii, astfel cum a fost interpretat de Curte, îndepărtându-se de o jurisprudență a curții constituționale a statului membru în cauză incompatibilă cu principiul supremației dreptului Uniunii.

80 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că articolul 47 din cartă nu este, ca atare, aplicabil în cauza principală, astfel cum s-a arătat la punctul 36 din prezenta hotărâre.

81 După cum s-a amintit la punctul 41 din prezenta hotărâre, articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE impune prezervarea independenței și a imparțialității autorităților care pot fi chemate să se pronunțe asupra unor chestiuni legate de aplicarea sau de interpretarea dreptului Uniunii.

82 Aceste garanții de independență și de imparțialitate impuse în temeiul dreptului Uniunii postulează existența unor norme care să permită înlăturarea oricărei îndoieli legitime, în percepția justițiabililor, referitoare la impenetrabilitatea autorității în cauză în raport cu elemente exterioare și la neutralitatea sa în raport cu interesele care se înfruntă (Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 225, precum și jurisprudența citată).

83 În ceea ce privește, mai precis, răspunderea disciplinară la care riscă să se expună judecătorii de drept comun, potrivit reglementării naționale în discuție, în ipoteza nerespectării deciziilor curții constituționale naționale, este adevărat că salvgardarea independenței instanțelor nu poate avea printre altele drept consecință excluderea totală a posibilității ca răspunderea disciplinară a unui judecător să fie angajată, în anumite cazuri cu totul excepționale, ca urmare a hotărârilor judecătorești adoptate de acesta. Astfel, este evident că o asemenea cerință de independență nu are scopul de a cauționa eventuale comportamente grave și total impardonabile din partea judecătorilor, care ar consta, de exemplu, în încălcarea deliberată și cu rea-credință sau dintr-o neglijență deosebit de gravă și de grosieră a normelor de drept național și de drept al Uniunii a căror respectare trebuie să o asigure sau în căderea în arbitrariu ori în denegare de dreptate, în condițiile în care ei sunt chemați, în calitate de deținători ai funcției de a judeca, să se pronunțe asupra litigiilor cu care sunt sesizați de către justițiabili [Hotărârea din 15 iulie 2021, Comisia/Polonia (Regimul disciplinar al judecătorilor), C-791/19, EU:C:2021:596, punctul 137, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 238].

84 În schimb, este esențial, pentru a prezerva independența instanțelor și pentru a evita astfel ca regimul disciplinar să poată fi deturnat de la scopurile sale legitime și utilizat pentru controlul politic al hotărârilor judecătorești sau pentru a exercita presiuni asupra judecătorilor, ca faptul că o hotărâre judecătorească conține o eventuală eroare în interpretarea și aplicarea normelor de drept național și de drept al Uniunii sau în aprecierea faptelor și în evaluarea probelor să nu poată conduce în sine la angajarea răspunderii disciplinare a judecătorului în cauză [Hotărârea din 15 iulie 2021, Comisia/Polonia (Regimul disciplinar al judecătorilor), C-791/19, EU:C:2021:596, punctul 138, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 239].

85 Constituie, pe de altă parte, o garanție inerentă independenței judecătorilor naționali faptul ca aceștia să nu fie expuși unor proceduri sau unor sancțiuni disciplinare pentru că au exercitat opțiunea de a sesiza Curtea în temeiul articolului 267 TFUE, opțiune care ține de competența lor exclusivă (Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 227, precum și jurisprudența citată).

86 În consecință, angajarea răspunderii disciplinare a unui judecător pentru o hotărâre judecătorească trebuie să fie limitată la cazuri cu totul excepționale, cum sunt cele menționate la punctul 83 din prezenta hotărâre, și să fie încadrată în această privință de criterii obiective și verificabile, referitoare la imperative legate de buna administrare a justiției, precum și de garanții care urmăresc evitarea oricărui risc de presiuni externe asupra conținutului hotărârilor judecătorești și care permit înlăturarea astfel, în percepția justițiabililor, a oricărei îndoieli legitime cu privire la impenetrabilitatea judecătorilor în cauză și la neutralitatea acestora în raport cu interesele care se înfruntă [Hotărârea din 15 iulie 2021, Comisia/Polonia (Regimul disciplinar al judecătorilor), C-791/19, EU:C:2021:596, punctul 139, precum și Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 240].

87 Rezultă că articolul 2 și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări sau unei practici naționale care permite angajarea răspunderii disciplinare a unui judecător național pentru orice nerespectare a deciziilor curții constituționale naționale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 242).

88 Având în vedere răspunsul dat la prima întrebare, atingerea adusă independenței judecătorilor naționali pe care o implică o astfel de reglementare sau o astfel de practică națională ar fi de asemenea incompatibilă cu principiile egalității dintre statele membre și cooperării loiale dintre Uniune și statele membre, recunoscute prin articolul 4 alineatele (2) și (3) TUE, cu articolul 267 TFUE, precum și cu principiul supremației dreptului Uniunii atunci când angajarea răspunderii disciplinare a unui judecător național este motivată de împrejurarea că acesta ar fi înlăturat aplicarea unei decizii a curții constituționale a statului membru în cauză prin care aceasta a refuzat să dea curs unei hotărâri preliminare a Curții.

89 Această interpretare se impune cu atât mai mult cu cât o asemenea angajare a răspunderii disciplinare a unui judecător național este de natură să amplifice caracterul prejudiciabil la adresa exigențelor dreptului Uniunii al unei reglementări naționale în virtutea căreia instanțele de drept comun ale unui stat membru nu au abilitarea să examineze compatibilitatea cu dreptul Uniunii a unei legislații naționale pe care curtea constituțională a acestui stat membru, refuzând să dea curs unei hotărâri preliminare pronunțate de Curte, a considerat-o conformă cu o dispoziție constituțională națională care prevede supremația dreptului Uniunii (a se vedea prin analogie Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034, punctul 259).

90 În plus, deși guvernul român a indicat în cadrul ședinței că nu a fost pronunțată nicio sancțiune în temeiul dispoziției legislative naționale la care se referă a doua și a treia întrebare, trebuie amintit că simpla perspectivă a inițierii unei cercetări disciplinare este în sine susceptibilă să exercite o presiune asupra celor care au sarcina de a judeca (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 199).

91 Or, din indicațiile care figurează în decizia de trimitere nu reiese că răspunderea judecătorilor naționali de drept comun ca urmare a nerespectării deciziilor Curții Constituționale, prevăzută la articolul 99 litera ș) din Legea nr. 303/2004, este supusă unor condiții care să permită să se garanteze limitarea acesteia la cazurile cu totul excepționale menționate la punctul 83 din prezenta hotărâre, astfel cum impune, după cum s-a amintit la punctele 84 și 86 din prezenta hotărâre, articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE.

92 De altfel, trebuie arătat că, la punctul 241 din Hotărârea din 21 decembrie 2021, Euro Box Promotion și alții (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, EU:C:2021:1034), Curtea a putut constata deja că din cererile de decizie preliminară din cauzele în care s-a pronunțat acea hotărâre nu reieșea că această răspundere era limitată la asemenea cazuri.

93 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la a doua și la a treia întrebare că articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 2 și cu articolul 4 alineatele (2) și (3) TUE, cu articolul 267 TFUE, precum și cu principiul supremației dreptului Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări sau unei practici naționale care permite angajarea răspunderii disciplinare a unui judecător național pentru motivul că aceasta a aplicat dreptul Uniunii, astfel cum a fost interpretat de Curte, îndepărtându-se de o jurisprudență a curții constituționale a statului membru în cauză incompatibilă cu principiul supremației dreptului Uniunii.

Cu privire la cheltuielile de judecată

94 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

1) **Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 2 și cu articolul 4 alineatele (2) și (3) TUE, cu articolul 267 TFUE, precum și cu principiul supremației dreptului Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări sau unei practici naționale în virtutea căreia instanțele de drept comun ale unui stat membru nu au abilitarea să examineze compatibilitatea cu dreptul Uniunii a unei legislații naționale pe care curtea constituțională a acestui stat membru a constatat-o ca fiind conformă cu o dispoziție constituțională națională care impune respectarea principiului supremației dreptului Uniunii.**

2) **Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 2 și cu articolul 4 alineatele (2) și (3) TUE, cu articolul 267 TFUE, precum și cu principiul supremației dreptului Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări sau unei practici naționale care permite angajarea răspunderii disciplinare a unui judecător național pentru motivul că aceasta a aplicat dreptul Uniunii, astfel cum a fost interpretat de Curte, îndepărtându-se de o jurisprudență a curții constituționale a statului membru în cauză incompatibilă cu principiul supremației dreptului Uniunii.**

Semnături